

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΩΔΩΝ ΗΜΩΝ ΜΕΛΩΔΙΩΝ
ΕΝ ΓΕΝΕΙ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ
ΡΥΘΜΩΝ ΙΔΙΑ

Ἐν ὧρα, καθ' ἣν ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὰ ἔγκατα τῆς γῆς ἀνιχνεύει, ὅπως ὡς οἶόν τε πλείω ἀνεύρη μνημεῖα, ἐν ὧρα καθ' ἣν καὶ ἐστεμμέναι κεφαλαί, καὶ πεφῶτισμένοι Κυβερνήσεις, καὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐταιρεῖαι, καὶ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα, καὶ ἰδιωτικαὶ πρωτοβουλίαι, τὴν ἀνεύρεσιν ἔστω καὶ ἐνὸς τεμαχίου μαρμαρίου θεωροῦσιν ἀνακάλυσιν θησαυροῦ ἀνεκτιμύτου καὶ μνημείου δόξης ἀφθίτου, ἀμάρτημα, καθ' ἡμᾶς, ἀσύγγνωστον ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν τὰ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἀθάνατα ὄντως καὶ ζῶντα μνημεῖα, ἅτινα «δημιῶδη ἄσματα» καλοῦμεν, καὶ τὰ ὅποια ὡς τόσα ἀνεκτίμητα κειμήλια ἐν τῷ στόματι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπαντῶσιν, ἐλακπατοῦμεν ἀσυστόλως, ἀντεθνικῶς, ἀπανθρώπως καὶ ἀσεβῶς.

Τοῦτο πληρόστατα κατανοήσαντες οἱ μεγάθυμοι καὶ μεγάλιοι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ζάπλουτοι, προθύμως καὶ φιλοτίμως τιθέασιν πάνυ εὐγενῶς διάφορα διαγωνίσματα καὶ χρηματικὰ βραβεῖα, οἷα εἰσὶ τὸ Καραπάνειον, τὸ Ζωγράφειον, τὸ Κωνσταντίνειον καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ, καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὰς λέξεις καὶ τὰ λεκτικὰ γλωσσάρια κτλ. ἱκαναὶ ἦδὲ αἱ συλλεγεῖσθαι καὶ πλεῖσται αἱ συλλεγόμεναι διὰ τῶν ἐκασταχοῦ ὁσημέραι αὐξόντων λογίων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄσματα, ὧν τινὰ μόλις σώζονται ἐν τισιν ἐπαρχίαις ἐν τοῖς στήθεσι τοῦ λαοῦ, οὗ ἀδιάφθορος εἰσέτι ἡ ἀκοὴ ὑπὸ τῶν παρεισφρησασῶν καὶ μεταξὺ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας εὐρωπαϊκῶν Σηρῶνων, ἐκ τῶν ἄνευ μουσικῆς γραφισμένων τούτων ἁσμάτων, λέγω, πλὴν τοῦ ἐπὶ τῶν γλωσσικῶν ἢ τὸ πολὺ

καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς ποιήσεως καὶ μετρικῆς, οὐδὲν ἄλλο σπουδαῖον διευκρινίζεται, νομίζω, ζήτημα, ἐὰν ἀπὸ τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἄλλως σώματος τούτου ἐλλείπη ἡ ψυχὴ, ἥτις, παρ' ἑμοίγε κριτῇ, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ Μουσικὴ.

Ὡς δ' ἐντὸς ἑλληνικοῦ σώματος ἐνυπάρχει φυσικῶ τῷ λόγῳ καὶ ἑλληνικῇ ψυχῇ, οὕτω καὶ ἐντὸς ἑλληνικῆς ποιήσεως ἐνυπάρχει ἀδιαφιλονεικῶς καὶ ἑλληνικῇ μουσικῇ. Τοῦτο πλεον τόσον εἶναι ἀλπιθές, ὥστε καὶ οἱ ἀπὸ τῶν μυθίων τῆς γῆς τὸ φῶς ἀναδύοντες ἀρχαῖοι ἑλληνικοὶ ὕμνοι, οἳ οἱ πρὸς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα ἐπ' ἐσχάτων ἐν Δελφοῖς ἀνακαλυφθέντες, ἀριδύλως δηλοῦσιν, ὡς ἄνδρες τε ἐπὶ μουσικῇ πολυμαθεῖα διαπρέποντες ἀποφύινονται, καὶ αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ δι' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἡμῶν φθάντα μέλη καταδεικνύουσιν. Ἀλλ' ἄρα γε ἡ συλλογὴ τῶν δημῳδῶν μελωδιῶν, ἐστὶ τοσοῦτον εὐχερὲς ὅσον καὶ ἡ τῶν λέξεων, ἡ διὰ τῶν ἐκασταχοῦ ὡς εἴρηται λογίων, ἀντὶ ἐλαχίστου σχετικῶς χρηματικοῦ βραδείου διενεργουμένη; πολλοῦ γε καὶ δῆ! Οἱ μὲν ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἱκανοὶ πρὸς τοῦτο (ἐπὶ τῶν δακτύλων ἄλλως τῆς ἐτέρας τῶν χειρῶν ἀριθμούμενοι) ἐπαναπαύονται ἐπὶ τῶν σχετικῶς ἱκανοποιητικῶν μισθῶν αὐτῶν καὶ τῶν τιμῶν, ὧν ἐπαξίως ἀπολαύουσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἥκιστα διανοοῦνται νὰ μεταβῶσι πρὸς συλλογὴν τῆς τοιαύτης ὕλης εἰς τὰς ἐπαρχίας· οἱ δὲ ἐκεῖσε εὐρισκόμενοι ἱεροψάλλται καὶ μάλιστα οἱ ἐν τοῖς χωρίοις ἔνθα κυρίως εὐρίσκονται αἱ δημῳδεῖς μελωδίαι, οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα δύνανται τοῦτο ποιῆσαι! Ἀπαιτοῦνται λοιπὸν εἰδικοί πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἄνδρες μουσικοί, ὑπὸ σωματείων ἢ ὑπὸ μεγατίμων ἐκπεμπόμενοι ἀνδρῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας, εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους ἢ καὶ εἰς τὰς τῆς Ἑλλάδος νήσους καὶ ἐπαρχίας, δυνάμενοι οὐ μόνον πιστῶς καὶ ἀκριδῶς καὶ ἀπταιστώως νὰ μελοποιῶσι κατὰ τοὺς περὶ μελοποιίας κανόνας, ὅπως μὴ διαφθείρωνται αἱ γραφόμεναι μελωδίαι, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντιλαμβάνωνται ὀρθῶς τὸ ἀφελές καὶ ἀρχαϊκὸν τοῦ λαοῦ ὕψος, ὅπερ καὶ νὰ ἐνσαρκώσωσιν οὕτως εἰπεῖν, καὶ νὰ μεταδώσωσι πιστῶς καὶ ἀκριδῶς εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, χωρὶς νὰ ἐπισύρῃσι τὴν ἀποστροφὴν καὶ δικαίαν χλεύην αὐτοῦ διὰ τῆς ἐλαττωματικῆς καὶ ἥκιστα προσιτῆς μελοποιίας, ὡς συνήθως συμβαίνει,

Ἀποδείξεις δὲ τῶν λεγομένων ἢ παντελῆς σχεδὸν ἑλλειψος τοιούτων μελῶδων, ἃν καὶ πρὸ δεκαπενταετίας νομιζώ. εἶχε προταθῆ καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφίας διασαλπισθῆ ἡ συλλογὴ ὡς οἶόν τε πλειόνων δημοτικῶν ᾠσμάτων, ἀλλὰ «δεῖ δὲ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων». Καὶ ἔστι μὲν ἀληθὲς ὅτι οὐ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξέδωκεν ὁ Σιγάλας τὰς μελωδίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἄπορον πῶς αἱ ποικίλης ὕλης ἐκεῖναι μελωδίαὶ ἔμειναν ἄνευ τινὸς ἐπιδόσεως· τοῦτο ἀφῆμι εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀρμοδίων, ἀφοῦ οὐδ' αὐτοὶ ἠδυνήθησαν νὰ καρπωθῶσί τι ἐκ τοῦ ὄγκου ἐκείνου. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ἐγκαταστάς ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης, ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτῃν ὁρᾶσίν μου ἐν τῷ τῷ πρώτῳ συσταθέντι ἐν Πέραν Μουσικῷ Συλλόγῳ, ἐνθα μεταξὺ ἄλλων καὶ δημῶδεις τινὰς μελωδίας προσήνεγκον βραβευθείσας, ὅντος μου ἔτι τότε ἐφηβου, καὶ ὅπου ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν σχεδὸν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διδάξας, οὐχὶ ἄνευ θυσιῶν συνέλεξα ἑκτοτε καὶ οὐκ ὀλίγας τῶν ἐν λόγῳ μελωδιῶν, αἵτινες ἐλλείψει τῶν ἀμέσων μέσων μένουσιν ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ὑπὸ τὸν μόδιον τῆς ἀφανεῖας μετὰ τῶν πολλῶν καὶ αὗται ἄλλων μουσικῶν τε καὶ ἄλλης ὕλης ἔργων μου. Λίαν δ' ἐγκαίρως ἐγένετο ἡ συλλογὴ αὕτη εὐτυχῶς τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον μετ' οὐ πολλὰ ἔτη καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐταῖς πᾶν ἶχνος τοῦ ἐθνικοῦ ἠμῶν τούτου πλούτου ἐκλείπει, ἀφοῦ καὶ ἀπὸ τοῦδε πλεῖστα καὶ τῶν ἐν τῇ συλλογῇ μου ᾠσμάτων ἐξέλιπον ἥδη, ἐφ' ᾧπερ καὶ ἐπιβιβάζεται τοῖς ἀρμοδίοις κύκλοις ἢ ἐπίσπευσις ὅσον οἶόν τε πληρεστέρας συλλογῆς, καθ' ὅσον πρόκειται διὰ τῶν ἐθνικῶν τούτων μελωδιῶν ν' ἀνεύρωμεν καὶ ἀναστήσωμεν τὴν μὴ μὲν ἀπολεσθεῖσαν, ἀλλ' ἀμφισβητούμενην καὶ κινδυνεύουσαν ἐθνικὴν ἠμῶν Μουσικὴν. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον δεόν νὰ τεθῶσι διαγωνίσματα καὶ βραβεῖα πρὸς συλλογὴν ὡς οἶόν τε πλειόνων ἐθνικῶν μελῶν, ὅσῳ ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς εἰσερπίζων ὁσημέραι καὶ ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ λαοῦ ἠμῶν, ἀπειλεῖ κατακλυσμὸν καὶ τῶν εὐαριθμῶν μόλις ἐν τισιν ἐπαρχίαις σωζομένων μεταξὺ τοῦ ὁμογενοῦς λαοῦ ζώντων ἑλληνικῶν μουσικῶν μνημείων.

Τὴν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μου συλλογὴν μου ταύτην ἐκτιθεὶς εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀρμοδίων, δὲν δύναμαι νὰ παρα-

σιωπήσω τὴν ἐνδόμυχόν μου ἀγαλλίασιν, κριθεῖσαν ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὡς ἔχουσιν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καὶ δὴ ὑπὸ μουσικὴν ἔποψιν μεγίστην ἀξίαν, ὡς δείκνυται ἐκ τῶν μελωδιῶν τούτων, ὧν τινες μὲν ὑπάγονται εἰς τὸ ὀκτάχορδον ἢ τὸ διὰ πασῶν σύστημα, ἄλλαι δὲ εἰς τὸ τροχαϊκόν, ἄλλαι εἰς τὸ τετράχορδον, ἕτεραι δ' εἰς τὸ πεντάχορδον καὶ ἄλλαι εἰς τὸ μικτόν· καθ' ἅπαντας τοὺς γνωστούς ἡμῖν ἦχους, ὀρθοὺς ἢ αὐθεντικούς, καὶ χροᾶς ἢ πλαγίους, οἵτινες εἰσὶ κλάδοι τῶν αὐθεντικῶν κατὰ διαφόρους μελωδίας, οἷον τὴν τραγικὴν, κωμικὴν, διθυραμβικὴν, ἐρωτικὴν, διασταλτικὴν, ἐγκωμιαστικὴν, ἐκθειαστικὴν, ἡσυχαστικὴν κτλ. ὡς καὶ καθ' ἀπάσας τὰς κλίμακας, φυσικὰς, τεχνητὰς καὶ μικτὰς. Εὐχαρίστως δὲ παρατηρῶ ὅτι ἐκ τῶν μελωδιῶν τούτων, δι' ἐκάστην τῶν ὁποίων ἔχει τις ὕλην ἵνα διεξοδικῶς πραγματευθῇ ὁ ἀτυχὴς Δ. Κόκκος συνέθεσε τὰ κωμειδύλλιά του, τὴν γνωστὴν Μαρουλιῶ κτλ. διότι ὀρθῶς ἐξετίμησε τὴν ἀξίαν τῶν ἑλληνικωτάτων μελωδιῶν, ὧν τὸν ἀκένωτον πλοῦτον ὡς ἀληθὴς ὄντως μουσουργὸς κατενόησε καὶ κατεμέτρησε· πλὴν δυστυχῶς ὁ μοναδικὸς οὗτος ἀνὴρ γενόμενος θῦμα οἰκτρᾶς μανίας δὲν ἐπέζησεν, ὅπως πραγματοποιήσῃ τὸ μέγα αὐτοῦ ὄνειρον, ὅπερ ἦν ἡ ἀνάστασις τῆς ἑλληνικῆς Σκηνῆς διὰ τῆς διημῶδους ἑλληνικῆς μουσικῆς. Τοσοῦσφ δὲ μείζων ἐστὶν ἢ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἀνδρὸς ἐθνικὴ ἀπώλεια, ὅσφ οὐδεὶς ἐπὶ τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ ἐφάνη εἰσέτι βαδίζων.

Ἀλλὰ «θαρσεῖν χρή, τάχ' αὖριον ἔσεται ἄμεινον»· τὸ ἔθνος δὲν ἀπαρτίζεται ὑπὸ ἐνὸς καὶ μόνου ἀνδρός, ἀλλ' οὐδ' ἀπόλλυται σὺν αὐτῷ. Ἀλλ' ὅπως ὀργᾷ γοργῷ τῷ ποδὶ ἐπὶ τὴν πρόοδον τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ὅπως ὀργᾷ καὶ ἐπὶ πᾶν στίλβον ἑλληνικόν· καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τὴν ἑλληνικὴν Μουσικὴν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐκ πολλῶν μὲν ἄλλων φαίνεται, τεκμαίρεται δ' ἀριδύλως καὶ ἐκ τῶν τεθέντων ἄρτι μουσικῶν διαγωνισμάτων καὶ βραβείων, ἀν καὶ ὀλίγον ὀψέ, ἀλλὰ ἀκρεῖσσον ὀψέ ἢ ποτέ».

Διαιροῦνται δὲ τὰ μουσουργήματά μου ταῦτα εἰς ρυθμοὺς πολυαρίθμους, ὧν τρεῖς μὲν εἶναι ἀπλοῖ, οἷον ὁ ἀλματικὸς ἢ πηδηκτὸς ὁ καὶ Κασάπικος λεγόμενος, καὶ χορευόμενος δι' ἀναπετάσεως τοῦ μανδηλίου, ὁ τοῦ Συρτοῦ ἢ Κυκλίου χοροῦ, ὅστις ὡς καὶ ὁ ἀ-

νωτέρω εἶναι ὁ βραχὺς δισήμιος ἢ τροχαῖος καὶ ὁ τοῦ Κώμου (πα-
τηνάδας) ἢ τῆς αἰώρας, ὅστις εἶναι ὁ μακρὸς δισήμιος ἢ τροχαῖος
γραφόμενοι, ὁ μὲν πρῶτος διὰ τοῦ στοιχείου χ μετὰ γοργοῦ ἄνω-
θεν, οὕτω $\overset{\neg}{\chi}$, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τοῦ στοιχείου χ ἐπίσης μετὰ ἀργοῦ
ἄνωθεν, οὕτω $\overset{\neg}{\chi}$ · τρεῖς δὲ εἶναι σύνθετοι, οἷον ὁ τοῦ Τσάμικου λε-
γομένου χοροῦ, ὅστις σύγκεται ἐξ ἑνὸς βραχέος ἢ δισήμιου (τρο-
χαίου), καὶ ἐξ ἑνὸς μακροῦ ἢ τρισήμιου χρόνου (σπονδαίου) γρα-
φομένου οὕτω: 2.3. ὁ Καλαματιανὸς χορὸς, συγκείμενος ἐκ δύο βρα-
χέων ἢ δισήμιων χρόνων καὶ ἐξ ἑνὸς μακροῦ ἢ τρισήμιου, γραφομέ-
νου οὕτω: 2.2.3. καὶ ὁ χορὸς τῶν Κουρήτων ἢ Καρσιλαμάς (Ζεῦμ-
πέκιος), ὁ ὁποῖος ἀπαρτίζεται ἐκ τριῶν βραχέων ἢ δισήμιων χρό-
νων καὶ ἑνὸς μακροῦ ἢ τρισήμιου, γραφομένου οὕτω: 2.2.2.3. Ἰ-
στέον δὲ ὅτι ὁ ἀπλῶς γοργὸς λεγόμενος χρόνος ($\overset{\neg}{\chi}$) εἶναι τὸν ἐν ἐξη-
κοστὸν $\frac{1}{20}$ τοῦ λεπτοῦ τῆς ὥρας δηλ. καὶ σύγκεται ἐξ ἐξήκοντα
παλμῶν ἢ βραχέων ποδῶν κατὰ λεπτὸν ἐκ θέσεως καὶ ἄρσεως ἀπαρ-
τιζόμενος, οἷον: τάκ, (θέσις) το, (ἄρσις) = τάκ' το· ἥτοι εἶναι τὸ ἐν
δευτερόλεπτον τῆς ὥρας, ὅπερ δαπανᾶται εἰς ἕκαστον παλμὸν τοῦ
χρόνου τούτου, ὁ δὲ δίγοργος $\overset{\neg}{\chi}$ κατὰ φυσικὸν λόγον εἶναι τὸ $\frac{1}{10}$ τοῦ
λεπτοῦ ἢ τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ δευτερολέπτου, ἢ τὸ ἥμισι τοῦ γοργοῦ $\overset{\neg}{\chi}$. Ὁ δὲ
ἀργὸς λεγόμενος χρόνος ($\overset{\neg}{\chi}$) εἶναι ὁ διπλάσιος τοῦ γοργοῦ, ἥτοι τὸ
 $\frac{2}{20}$ ἢ τὸ $\frac{1}{10}$ τοῦ λεπτοῦ. διόπερ καὶ κρούομεν συνήθως αὐτὸν ὥς δι-
σημιον τοῦ γοργοῦ, ἐκλαμβάνοντες καὶ τὴν ἄρσιν τοῦτου ὥς τὸν
δεύτερον παλμὸν τοῦ γοργοῦ χρόνου. Κατὰ τὴν ἀναλογίαν δὲ ταύ-
την ὁ ἡμίργος χρόνος, ἥτοι ὁ ἀργὸς καὶ ἥμισυς $\overset{\neg}{\chi}$ ὥς καὶ ἐκ τοῦ
ὀνόματός του δηλοῦται, σύγκεται ἐκ τοῦ ἀργοῦ $\overset{\neg}{\chi}$ καὶ τοῦ ἡμίσεως
αὐτοῦ ἥτοι τοῦ γοργοῦ $\overset{\neg}{\chi} = \frac{2}{20} = \frac{1}{10}$ τοῦ λεπτοῦ τῆς ὥρας· ἰδιάζει
δὲ ὁ χρόνος οὗτος ἐν μὲν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἵσμοσιν εἰς τὰ κρα-
τήματα, ἐν δὲ τοῖς κοσμικοῖς εἰς τὸν χορὸν Στρόβιλον (Vals), οἷον·
τά, - ἀκ, το· = τά, θέσις, ἀκ', δόνησις τῆς χειρὸς ἐν τῷ μέσῳ τῆς
θέσεως καὶ ἄρσεως καὶ τό, ἄρσις, οἷον τά—ἀκ'—το, τά—ἀκ'—το,
τά - ἀκ —το καὶ οὕτω καθεξῆς, ἀπαρτιζόμενος ἢ ἐκ τριῶν βραχέων

παλμῶν ἢ ἐξ ἑνὸς μακροῦ καὶ ἑνὸς βραχέος, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ὁ τρισήμιος λεγόμενος χρόνος ἢ σπονδεῖος ποῦς, ὅστις ἀπαντῶμενος ἐν ταῖς δηνυῶδεσι μελωδίαις κατόπιν ἑνὸς δισημίον, ἀπαρτίζει καὶ συναποτελεῖ τὸν Τσάμικον χορὸν. κατόπιν δὲ δύο δισημίων, τὸν Καλαματιανὸν χορὸν ἢ ρυθμὸν, ὡς καὶ κατόπιν τριῶν δισημίων τὸν χορὸν τῶν Κουρήτων ἢ Καρσι' αὐμῶν, ὡς ἐν τοῖς χορευτικοῖς ᾠσμασι τοῦ «Ῥοδείου» μου ἀριδιήλως καταδείκνυται, συμβαδίζοντος τοῦ μέλους πληρέστατα μετὰ τῶν ὠρισμένων χορῶν, τὰ πατήματα τῶν ὁποίων οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον ὄντες ἢ αὐτοὶ οἱ ρυθμοὶ τῶν οἰκείων μελωδιῶν πληρέστατα ὁδηγοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὴν κροῦσιν αὐτῶν.

Καὶ ἡ μὲν ὁδηγία αὕτη καλὴ, ἅτε διευκρινίζουσα τοὺς διαφόρους ρυθμοὺς σαφῶς καὶ καθαρῶς, ἀλλ' ἐν τῇ γραφῇ πῶς ταῦτα πάντα δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν, ἀφοῦ οὐδὲν σημεῖον ἐν τῇ παρασημαντικῇ τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς καθορίζεται; Διὰ τοῦ χωρισμοῦ εἰς πόδας ρυθμικούς, ὡς οἱ ἀοιδίμοι διδάσκαλοι Γρηγόριος καὶ Χουρμούζιος ὑπέδειξαν ἐν τισιν ἐκκλησιαστικοῖς αὐτῶν μαθήμασιν; ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο δύναται μὲν νὰ δείξη τοὺς δισημίους ἢ τρισήμιους κτλ. ρυθμούς, ἀλλ' ὑπονοεῖ οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς ἐκ δύο ἢ τριῶν ἀπλῶν καὶ ὁμοίων χρόνων ἐκθέσεως καὶ ἄρσεως ἀπαρτιζομένους ρυθμούς, ἐνῶ ἐν τοῖς χορικοῖς ἢ χορευτικοῖς ἡμῶν ᾠσμασι εἶναι πολὺ διάφοροι οἱ τοὺς χορευτικούς ρυθμούς ἢ πόδας ἢ πατήματα ἀπαρτίζοντες χρόνοι οὐχὶ πάντοτε ὅμοιοι, ὡς ἐκ τῶν διαφόρων μελωδιῶν φαίνεται, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον τὰ διὰ τοῦ τρόπου τούτου γραφέντα εὐάριθμα χορευτικὰ ᾠσματα, μόλις ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν προτέρων γινωσκόντων τὸ μέλος αὐτῶν δυνατόν νὰ ψαλῶσιν; οὐδαμῶς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ πρώτης ὁψεως ἐπιδιδόμενων εἰς τὸ νὰ ψάλωσιν αὐτά, ὡς πᾶς ὁ ἀγνοῶν τὸ μέλος δύναται περὶ τούτου νὰ βεβαιωθῇ πειρώμενος. Καὶ πῶς λοιπὸν ἄλλως εἰμὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου δυνατόν ν' ἀπαγγελθῶσιν ἀπταιστως αἱ χορευτικαὶ ἡμῶν μελωδίαὶ αὗται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐκ πρώτης ὁψεως ἀδόντων αὐτάς; Τὴν ἐρώτησιν ταύτην αἶρει ἐκ τοῦ μέσου ὁ ἐν μουσικοδιδασκάλοις ἄριστος καὶ ἐν μελοποιοῖς ἀπαρίμματος καὶ μοναδικός, ὁ ἀοιδίμος, λέγω, Θεόδωρος Παπᾶ Παράσχου ὁ Φωκαεύς, μελοποιήσας οὐδένα μὲν τῶν Ἰσάμικων χορὸν, ὡς οὐδὲ τῶν

Καλαματιανῶν τινα, ὡς μὴ ὄντων κοινῶς γνωστῶν τότε ἴσως. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν χορὸν τῶν Κουρήτων ἢ Καρσιλαυᾶν ἢ Ζεῦμπέκικον ὡς κοινῶς λέγεται ὁ χορὸς οὗτος, ὑπαγόμενος εἰς τὸν πολυθρύλλητον ρυθμὸν τὸν ὑπὸ τῶν Τούρκων Τσιφτέ Σοφίαν λεγόμενον, καὶ χορευόμενος καὶ νῦν ἔτι ὡς τὸ πάλαι—εἰς τὸν χορὸν δὲ τοῦτον ὡς γνωστὸν ὑπάγονται καὶ ἅπαντα τὰ τουρκικὰ χορευτικὰ ἄσματα — ὁ ἔγκριτος ἐκεῖνος μουσικοδιδάσκαλος ἐτόνισεν ἐντέχνως σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ πλεῖστα τῶν τοιούτων τουρκικῶν χορευτικῶν ἁσμάτων, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσαις μουσικαῖς τῆς θύραθεν μουσικῆς, βίβλοις ταῖς τοῖς πᾶσι γνωσταῖς «Εὐτέρπη» καὶ «Πανδώρα» ἐπινοήσας τὸ σημεῖον τῆς ἐγχρόνου ὑποστάσεως, ὃ ἐστὶν ὁ Σταυρός, φέρων ἀνωθεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος κεραίαν ἢ στίξιν, ἢ ἀπλῆν μουσικῶς καλουμένην, ὃ καί, ἀναστολὴν ἢ στάσιν ἢ περιστολὴν τοῦ χρόνου ἐμφαίνουσιν, ἣν καὶ τίθησιν αἰετοτε ἐν τῷ τέλει ἐκάστης περιόδου τῶν τριῶν δισήμων καὶ τοῦ τρισήμου, οἶον· 2.2.2.3.·† τῷ κανόνι δὲ τούτῳ στοιχίσαντες πάντες οἱ μετ' αὐτὸν ἔγκριτοι μελοποιοί, οἶον· ὁ ἀείμνηστος Γκέϊδελης, ὁ ἀοίδιμος Κηλτζανίδης, καὶ ὁ ἐκ τῶν ζώντων μουσικοδιδασκάλων κ. Γ. Βιολάκης καὶ πᾶς ὁ ἐπισταμένως ἐγκύψας εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀριστοτεχνικῶς τονισθέντα ἢ μουσουργηθέντα μέλη· ἐγὼ δὲ ἀπεχθανόμενος τὰς καινοτομίας, οὐκ ἠλθον καταλύσαι τὰ καλῶς τεθεσπισμένα, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἀρνούμενος συμπληρῶσαι τὰ συμπληρώσεως χρῆζοντα.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοιοῦτον, πληρέστατα δύναται νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δύο ἐθνικῶν ἡμῶν χορῶν, ἵτοι ταῦ Τσάμικου καὶ τοῦ Καλαματιανοῦ, ἐπὶ μὲν τοῦ α', τιθεμένου τοῦ Σταυροῦ ἐνστίκτου κατόπιν τοῦ ἐνὸς δισήμου καὶ τοῦ ἐνὸς τρισήμου, οὔτω 2.3.·† ἐπὶ δὲ τοῦ β'. τιθεμένου τοῦ Σταυροῦ ἐνστίκτου κατόπιν τῶν δύο δισήμων καὶ τοῦ ἐνὸς τρισήμου, οὔτω 2.2.3.·† ἡμεῖς, ἐπειδὴ οὔτω καὶ μόνον πᾶν χορικὸν μέλος δύναται νὰ συμβαδίσῃ ἀπταιστως καὶ ἀσφαλῶς μὲ τοὺς πόδας ἢ πατήματα τοῦ οἰκείου χοροῦ ἐμελοποιήσαμεν κατὰ τὴν ἀναλογίαν ταύτην καὶ τὰς τῶν εἰρημένων χορῶν μελωδίας χωρὶς νὰ καινοτομήσωμεν παντάπασιν, ἄριστα ὁδεύσας, ὡς φαίνεται ἐν τῷ ἀνεκδότῳ πονήματι ἡμῶν, οὐ πολλὰς καὶ τῶν τοιούτων μελωδιῶν ἤκουσεν ἡ ἐντιμος ὀλομέλεια τοῦ ἡμετέρου

Συλλόγου· οὕτω δὲ ἀναπληροῦμεν ἢ μᾶλλον συμπληροῦμεν σπουδαίαν ἑλλειψιν ἐν τῇ γραφῇ τῆς μουσικῆς ἡμῶν καὶ διὲν ἐν τῇ ἀχοι κεραίας ἐκτελέσει τῆς μελωδίας τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν χορῶν, οὐ ἄνευ τόσαι ὥραϊαι μελωδαίαι τῶν τερπνοτάτων ἡμῶν χορῶν ἠθέλον μείνει ἀγραφοί, καταβροχθιζόμενοι οὕτω ὑπὸ τοῦ παμφάγου καὶ πανδμάτορος χρόνου, ἐνῶ αὐταὶ τυγχάνουσι θησαυροὶ ἀνεκτίμητοι πολλῶν ἀρχαιοτήτων προτιμότεροι. ἅτε διὲν ἐθνικοὶ καὶ ταῦτα μὲν ἄλλης περὶ τοῦ ρυθμοῦ τῶν δημωδῶν ἡμῶν μελωδιῶν, ὧν τινὰς ἐπιτρεψάτω μοι ἢ ὑμετέρα εὐμένεια μέλψαι πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν λεγομένων.

Περὶ δὲ τοῦ μέλους ἐν γένει τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν τούτων ἁσμίτων, τί ἂν εἴποι τις; Ἀξίον παρατηρήσεως καὶ ἐπισκοπήσεως εἶναι ὅτι αἱ πλεῖσται τούτων καὶ διὲν οἱ Κῶμοι εἶναι ἐν πᾶσι σχεδὸν συναφείς, παρεμφερεῖς καὶ προσόμοιοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ὑμνωδιῶν, τοῦθ' ὅπερ ἀριδιῶως καταδείκνυται ὅτι ἀμφοτέρωτα ταῦτα τὰ μουσικὰ ιδιώματα ὄντα ταῦτά, ἰσάζουσι μάλιστα μικρὸν διαφέροντα κατὰ τὸ ὕψος, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν, καὶ τὸ ὁποῖον πᾶς τις δύναται νὰ διακρίνῃ ἐπισταμένως ἐγκύψας ἐν τῇ μελέτῃ ἀμφοτέρων τῶν ιδιωμάτων τούτων, ἀποτελούντων τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον ἐθνικὴν ἡμῶν, Μουσικὴν, ὡς ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου μελέτῃ μου ἐναγχοῦς ἐξειλίχθη. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀξίον ἐπισκοπήσεως εἶναι καὶ τὸ ποικίλον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μουσικῇ. Καὶ αὕτη καθὼς καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ὡς εἴρηται, ἀπαρτίζεται ἀπὸ διάφορα ιδιώματα, προσομοιάζοντα οὐ μόνον πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἄσματα, ἀλλ' ἄλλα μὲν τούτων πρὸς τ' ἀρχαῖζοντά μέλη, ἄλλα πρὸς τ' Ἀνατολικά τραγούδια καὶ ἕτερα πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς μελωδίας, ἄλλο ἄλλως, καὶ ἄλλο πρὸς διαφόρους ἄλλας, ὡς καὶ τὰς κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν ἰδίωμα ἐκτιθεμένους ἐν τῷ «Ὠδείῳ» μου μελωδίας, ἃς ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἀδόντων καὶ αὐτὰς ὡς οἷόν τε πιστῶς ἀντέγραψα, καὶ αὐταὶ δὲ ἐὰν δὲν ἦναι δημώδεις, πάντως ὁμῶς εἶναι ἐλληνικαί, ἥτοι κειμήλια καὶ αὐταὶ οὐχ ἥττον ἐθνικὰ καὶ διὲν οὐδόλως ἀπορριπτέα, ἀλλὰ μνημεῖα σεβαστά, τὸν κατὰ καιροῦς βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἡμῶν ἀπεικονίζοντα. Ἀλλ' ὅπερ θαυμαστόν, τὴν ποικιλίαν ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ Μουσικὴ ἡμῶν χωρὶς νὰ ὑποστῇ ἀλλοίωσιν τινὰ ἐν τῇ φύσει αὐτῆς, ἥτις ἔστι τότε διαπασῶν

ἡ ὀκτάχορδον σύστημα, τό τε τροχαϊκὸν ὡς καὶ τὰ τούτοις συμπαρομαρτοῦντα, οἷον τὸ κατὰ διψωνίαν ὁμοίαν τοῦ β'. ἤχου, ὅπερ ἐστὶ τὸ τρίχορδον, πρὸς δὲ καὶ τὸ κατὰ τριψωνίαν, ὃ ἐστὶ τὸ τετράχορδον, τὸ κατὰ τετραψωνίαν, ἥτοι τὸ πεντάχορδον. Ἡ ποικιλία δ' αὕτη ἡ διαφορά φαίνεται ἔχουσα ὡς αἴτιον τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ πολιτισμοῦ ἡμῶν, οὐδένα δὲ λανθάνει. νομίζω, ὅτι πολιτισμὸς καὶ μουσικὴ πάντοτε συμβαδίζουσιν ἢ βαίνουνσι παραλλήλως. Καὶ διὸ τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὰς ἐθνικὰς ἡμῶν μελωδίας, ἃς οἱ πατέρες ἡμῶν ἄχρι πρὸ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος καὶ ἔτι μικρὸν ἐν τῷ ἀδόλῳ αὐτῶν ἐθνικῷ πολιτισμῷ, ἐν τε τοῖς συμποσίοις, ταῖς λεσχηνίαις, ἐν τοῖς χοροῖς καὶ συναναστροφαῖς αὐτῶν ἦδον ἑλληνοπρεπῶς; καὶ τίς δὲν βλέπει πόσον ἡμεῖς σήμερον ἐνασμενιζόμεθα νὰ εὐρωπαϊσώμεν καὶ ἐν τῇ Μουσικῇ ὡς καὶ ἐν πᾶσι; Καὶ μάλιστα ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι καὶ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων λεγομένων κοινωνικῶν στρωμάτων, ἅτινα ὡς θεματοφύλακες τῶν πατρῶων ἡμῶν θεσμῶν ὤφειλον νὰ ᾤσι καὶ οἱ θιασῶται καὶ ἀντιλήπτορες καὶ προστάται αὐτῶν. Φαντασθῆτω δὲ πᾶς τις πόσον ἠθέλην εἶσθαι ἐπαγωγόν, πόσον ἀξιοπρεπὲς καὶ πόσον ἐπιβάλλον ἂν μετὰ τῆς θείας ἡμῶν γλώσσης συνεβάδιζον καὶ ἡ μελωδικωτάτη ἡμῶν Μουσικὴ καὶ οἱ ἀφελέστατοι καὶ τερπνότατοι καὶ ἡδονικώτατοι ἡμῶν χοροὶ, ὧν πολλοὺς καὶ ποικίλους ἔχομεν. Μεθ' ὀπόσης δὲ ὑπερηφανεΐας θὰ ἐβλέπομεν εἰς τὰ ἐξ αἰγλῆς καὶ πολυτελείας ἀπαστράπτοντα σαλόνια μας πρωταγωνιστοῦντας καὶ τοὺς ἐθνικοὺς χορούς μας καὶ τὴν ἐλληνικὴν ὀρχήστραν μας μὲ τὸ ποικιλότατον καὶ πλουσιώτατον μουσικόν μας πρέγμα; ὃ οὐχ ἡμεῖς — πολλοῦ γε καὶ διὸ — ἀλλ' οἱ ἐγκριτώτεροι καὶ σοφώτεροι τῆς Ἑσπερίας μουσικοὶ καὶ μουσικολόγοι, οἷος ὁ διάσημος Γάλλος μουσικὸς καὶ μουσικολόγος Bourgaull Ducoudray. καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τῆς Μουσικῆς ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τῶν Παρισίων ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, τόσον πολὺ ἐτίμησαν καὶ τὸν ἀκένωτον αὐτῆς πλοῦτον ἐθαύμασαν καὶ τόσον ἐκθύμως ἐξεθείασαν· ὁ δὲ θεσπέσιος Ἀραμῖς οὐδαμῶς ἐλάσσων ἐκείνων, οὐ μόνον τὴν προσήκουσαν θέσιν ἔδωκεν εἰς τὴν πατρίαν ἡμῶν Μουσικὴν ἀλλὰ καὶ ἐμπράκτως κατέδειξε τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ καὶ παρὰ πάντων ἀνομολογεῖται. Ἐὰν δὲ καὶ πολ-

λαὶ τῶν μελωδιῶν τούτων, τῶν τοῦ γ' καὶ λ' ᾠῆς ἤχου φύσει ὑπαγόμεναι ὑπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν κλίμακα Maggiore, τινὲς δὲ καὶ τῶν τοῦ λ' α'. ἤχου μετὰ τῆς ἐναρμονίου ταύτης φθορᾶς ἐπὶ τοῦ φθόγγου Γα τιθεμένης καὶ σχηματίζουσιν τὸν φθόγγον Πα, οἷα Νη ὡς ἐγγιστα ἐξυπακουόμενον, οὗ καὶ τὸ σημεῖον τῆς ἀπνηχίσεως προσλαμβάνει γραφόμενος οὕτω: π ἂντὶ q , τοῦθ' ὅπερ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἢ ἀσιατικῇ μουσικῇ λέγεται Μακάμ Μπουσελίκ, ἐὰν αἱ τοιαῦται, λέγω, μελωδίαὶ ἀποκλίνωσι καὶ πρὸς τὸ εὐρωπαϊκὸν ἰδίωμα, ἐν ᾧ καὶ τὰ ἐκλεκτότερα μουσικὰ τεμάχια ἐμελουργήθησαν καὶ δὴ καὶ τὰ μᾶλλον ἐξοχα μελοδράματα, οἷον τὸ Tronatore. ἢ Traviata καὶ τόσα ἄλλα, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μουσικῇ ἐκκλῆσιαστικῇ τε καὶ λαϊκῇ ἐπὶ τῆς μικτῆς ταύτης καθ' ἡμᾶς κλίμακος μέλη, ὡς ἐν τε τοῖς μουσουργήμασι τῶν μουσικοδιδασκάλων ἡμῶν καὶ δὴ ἐν τοῖς καλλιφωνικοῖς εἰρμοῖς ἀπαντᾷ, ἢ μᾶλλον καλλιφωνικοῖς ὡς καὶ ἐν ταῖς δημώδεσιν ἡμῶν μελωδίαις ταῖς ἐν τε τῇ ἡμετέρᾳ συλλογῇ καὶ ἀλλαχοῦ ἀπαντωμέναις, ἐν αἷς καὶ ὁ περίφημος σμυρναϊκὸς ἀμανές, ὁ τοῖς πᾶσι γνωστὸς καὶ τοῖς πᾶσιν ἀγαστός. Τὰ δὲ ὑπὸ τὸν ἤχον τοῦτον ὑπαγόμενα μέλη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν καλοῦνται minore.

Ταῦτα δὲ πάντα ἐνθεν μὲν ἀποδεικνύουσι τὸ ἄρτιον καὶ πληρὲς τῆς Μουσικῆς ἡμῶν, ἐνθεν δὲ καὶ τὸ ὅτι ὁ Ἕλλην δὲν εἶναι μόνον Ἀνατολίτης ἀλλὰ καὶ Εὐρωπαῖος, τὰ πάντα εἰδὼς καὶ πρὸς πάντα εἰδικὸς ὡς καὶ ἐν τῇ ἐναγχοῦ μελέτῃ μου ἀριδύλως κατέδειξα, ἐφ' ᾧπερ καὶ ἡμεῖς ἐφειόμενοι νὰ μὴ στερήσωμεν τοῦ σεβαστοῦ μουσικοῦ ἡμῶν κόσμου, δι' αὐτοῦ ἔτι καὶ τοῦ ἡμετέρου ἀξιοτίμου κοινοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἄλλως ἐξαιρέτων μελωδιῶν, καὶ δὴ καὶ ὅπως μὴ καὶ αὗται γένωνται βροδὰ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου συγκατατάσσωμεν καὶ ταύτας ὡς ἐθνικὰς μετὰ τῶν λοιπῶν δημωδῶν, τοσούτω μᾶλλον ὅσῳ τοῦτο ἐξαίρει καὶ τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς ἡμῶν γραφῆς, δι' ἧς τὰ πάντα ἐν ἀπαραμίλλῳ τελειότητι μελοποιεῦνται διὰ πολυδαιδάλου ὀρθογραφικῆς δεινότητος καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ξηρᾶς μόνον κατατάξεως τῶν φθόγγων καὶ δὴ καὶ τὸν ἄρτιον πλοῦτον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ᾠδικῆς, ἥτις διὰ τῆς τηλικαύτης ποικιλίας συνάπτει

οὕτως εἰπεῖν τὰ διάφορα μουσικὰ ἰδιώματα πρὸς τὴν καθόλου Μουσικὴν, θεωρουμένην κατὰ τὸν σοφὸν Πυθαγόραν ὡς τέχνην ἅμα καὶ ἐπιστήμην. Τοῦτο δὲ συμβαῖνον μόνον εἰς τοὺς εἰρημένους ἤχους ἀριδῆλως καταδείκνυσιν ὡς ἔφθην εἰπών, ὅτι ἡ ἡμετέρα Μουσικὴ κεκτημένη καὶ τούτου διὰ τοῦ συστήματος, εἶναι ἡ ἀρτιωτέρα καὶ τελειότερα πασῶν. Ἡ ποικιλία δὲ αὕτη ἐν τῇ Μουσικῇ ἡμῶν ἐλαινόμενη πάντοτε δυστυχῶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀντιλογίας καὶ τῆς ἐριδος, εὐχομαι νὰ μὴ προκαλέσῃ ποτὲ διαφωνίαν, ὡς καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν, ἥς ἡ ποικιλία ἐδημιούργησε τὴν διαφωνίαν, διχάσασαν τὸν λόγιον ἡμῶν κόσμον εἰς ὀπαδοὺς τῆς καθαρευούσης, καὶ εἰς μαλλιαροὺς ἢ καρκινοβατοῦντας, δι' ὧν τῆλικαῦτα προὔκληθησαν σκάνδαλα. Ταῦτα τοίνυν ἐκτιθεὶς ἀπλῶς καὶ καθαρῶς πέποιθα ἐνδοιμύχως, ὅτι οὐδαμῶς τὸ τοῦ Προμηθέως πῦρ τέλεον ἀπεσβέσθη ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐστίας εἰσέτι, καὶ ἐπομένως δι' ἐλπίδος ἔχω, ὅτι πολλοὺς ἐν ἡμῖν τοὺς ζηλωτὰς κεκτήμεθα εἰς πᾶν ὅ,τι πάτριον καὶ ἱερὸν ἐν ἡμῖν.

Θησαυρὸν ἀνεκμετάλλευτον θεωρῶ τὴν ἐν τοῖς στήθεσι τοῦ ἡμετέρου λαοῦ σωθεῖσαν διὰ τῶν δημωδῶν μελωδιῶν πατρώαν ἡμῶν Μουσικὴν, τὴν κοσμικὴν δηλαδή. Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν Μουσικὴ διεληθοῦσα τὴν μακρὰν αὐτῆς περίοδον ἐντὸς τῶν στέγων τοῦ Ἑθνους καὶ τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ θαύματος διεσώθη ζωνορά, στίλβουσα καὶ ἀπαστράπτουσα, παραλλήλως πρὸς τὴν θείαν ἡμῶν γλῶσσαν, ἥς ἐστὶ τὸ πνεῦμα. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, καθὼς ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ σάπφειρος μένουσιν ἀφανεῖς καὶ ἄγνωστοι ἐνθὺν τῶν κόλπων τῆς γῆς ἀνευ σκαπανέως σοφοῦ καὶ ἐπιστήμονος, οὕτω καὶ ἡ Μουσικὴ ἡμῶν ἐπὶ μακρὰν αἰώνων περίοδον ἔμεινεν ἄγνωστος καὶ ἀφανὴς ὅλως. Διέρρευσαν χρόνοι, παρῆλθον αἰῶνες, ἀλλ' οὐδὲ μνεία περὶ ὑπάρξεως ἢ μὴ καὶ ἐλληνικῆς Μουσικῆς· οὐδεὶς ἡμῶν ἐσκέφθη ποτὲ ὅτι ἀφοῦ ἔχομεν τόσον ὠραίαν γλῶσσαν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἔχωμεν καὶ ὠραίαν Μουσικὴν, ἀφοῦ οὐδ' οἱ Ὀττεντόται ἔχοντες γλῶσσαν στεροῦνται Μουσικῆς. Οὐδεὶς ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ σκεφθῇ ὅτι ἡ Μουσικὴ εἶναι ἀπαύγασμα τῆς γλώσσης καὶ διὰ τῆς ποιήσεως, καὶ ἐνῶ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἀνεδείχθησαν καὶ διὰ τὸν ἀρτι διαρρεύσαντα αἰῶνα τῶν φώτων καὶ τῆς ἐπιστήμης δεινοὶ ἐν τῇ ποιίσει, οὐδεὶς λέγω, ἐσκέφθη ὅτι ποίησις ἀνευ Μουσικῆς εἶναι τι

ἐλλειπές, εἶναί τι ἄψυχον. Ὅψὲ δὲ λίαν ἐπέστη ὁ ἐπιχύσας ἄπλετον τὸ φῶς ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ἡμῶν ὀρίζοντος σκαπανεύς, καὶ οὗτος εἶναι ὁ κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος, ὅστις ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ ἀξιολόγου ιστορικοῦ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς πονήματος αὐτοῦ διασκεδάσας τὴν ζοφερὰν τῆς ἀγνοίας ἀχλὺν καὶ διασκορπίσας τὰ μαῦρα καὶ σκοτεινὰ νέφη, κατέστησεν αἶθριον τὸν οὐρανὸν τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, ἐνεχείρισε δὲ τὸ τηλεσκοπίον τῆς ἐπιστήμης πρὸς ἡμᾶς τοὺς λαχόντας τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης, ὅπως ὁ μὲν ξύλα ὁ δὲ λίθους, ὁ δὲ πλίνθους καὶ ὁ ἄλλος ἄλλην κομίζοντες ὕλην ἀνεγείρωμεν τὸ κατερειπωθὲν θεῖον οἰκοδόμημα τῆς θείας ἡμῶν Μουσικῆς, τῆς πατρῴας ἡμῶν λέγω ταύτης παρακαταθήκης, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ τοῦ ἀκραιφνοῦς αὐτοῦ ζήλου πρὸς πᾶν ὅ,τι πᾶτριον καὶ ἱερὸν ἐν ἡμῖν καὶ τῆς ἀπαραμύλλου δράσεως αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πατρῴας ἡμῶν Μουσικῆς, πάντα λίθον κινήσας, πρὸ οὐδενὸς προσκόμματος ὀπισθοχωρήσας, ἐν τῷ ἀπροχωρήτῳ γενναίως προχωρῶν καὶ τὰ ἀκατόρθωτα ὑπερανθρώπως κατορθῶν, τοῖς πᾶσι γενόμενος τὰ πάντα, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ, κοσμίως ἐλέγχων καὶ προτρέπων ἱλαρῶς, ἄγρυπνος καὶ ταχύς ἐν πᾶσι καὶ πάντοτε, θυσιάζων ἑαυτὸν τε καὶ ἄλλους, ὑπερ οὗ τοσοῦτον ἐκθύμως, τοσοῦτον δραστηρίως, τοσοῦτον θερμῶς, τοσοῦτον ζωνρῶς ἐργάζεται νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀφιλοκερδῶς ἱεροῦ σκοποῦ, ὅπως οὐ μόνον ἀπροσκοπίτως λειτουργῇ ὁ δι' αὐτοῦ ἰδρυθεὶς καὶ παγιωθείς Μουσικὸς Ἐκκλησιαστικὸς Σύλλογος καὶ ἡ Μουσικὴ ἡμῶν Σχολή, ἀλλὰ καὶ διὰ πόρων ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν.

Διὰ τοῦ ιστορικοῦ τηλεσκοπίου κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος ἐν μουσικοδιδασκάλοις ἐπιμελῶς ἀνασκοπήσας ἀνεκάλυψα ἐν τῷ μουσικῷ ἡμῶν στερεώματι ὀλόκληρον σύστημα φωστήρων, ὀλόκληρον οὐρανὸν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, ἀποτελούμενον ἐκ τριακοσίων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων, οἵτινες ἀπαρτίζουν τὴν τῶν δημῶδων μελωδιῶν συλλογὴν μου ὑπὸ τὸ ὄνομα «ΩΔΕΙΟΝ», ἃς ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ἤδη ὑπὸ τὸν μόδιον ἐτήρουν. Τὰς μελωδίας δὲ ταύτας δικαίως θαυμάζομεν οὐ μόνον ἡμεῖς, ἀποθεώσαντες δι' αὐτὰς τὸν ζηλωτὴν ὁμογενῆ Ἀραμιν, ἄρτι τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπισκεψάμενον καὶ τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων διὰ τὸ τάλαντον αὐτοῦ ἐν ταῖς δημῳδεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτελεσθεῖσαις μελωδίαις καταλιπόντα, ἀλλὰ

δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι μουσικοὶ καὶ μουσικολόγοι τῶν Εὐρωπαϊῶν, οἵτινες ἐπίσης ἐθαύμασαν καὶ ἐτίμησαν καὶ τὴν θείαν τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνος ἄλυσαν, τοῦ δαιμονίου Ὀρφέως καὶ τοῦ σοφοῦ Πυθαγόρου τὴν τέχνην καὶ τοῦ Ἀριστοξένου τὴν ἐπιστήμην, τὴν ἑλληνίδα λέγω Μουσικὴν, ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ὑμνωδίας καὶ ἐν τῇ τῆς δημοδῶδους ἡμῶν μελωδίας, ἐν οἷς καὶ ὁ κ. Ducoudray, ὃν πρό τινων ἐτῶν ὡς τὸν ἄριστον καὶ διαπρεπέστατον μουσικολόγον τῆς σοφῆς Γαλλίας ἐφιλοξένησε καὶ ἐτίμησεν ἢ ὑπ' αὐτοῦ προφθρόνως τιμηθεῖσα ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν Μουσικὴ ἐν αὐτῇ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἔνθα ἠδέως πάνυ ἐπὶ τινα χρόνον τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἱσμάτων ἐγένετο οὗτος δάκροατὴς καὶ θαυμαστής.

Ἐπέστη ἤδη ὁ μέγας σκαπανεύς, ἐπεφάνη ὁ δημιουργός, ἦλθε τέλος πάντων ὁ ἀναμορφωτὴς τῆς ὥραίας ἡμῶν Μουσικῆς, ἦτοι ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς ἡμῶν Σύλλογος, ἐκ τῆς ζωηφόρου πλευρᾶς τοῦ ὁποίου ἀνεπλάσθη καὶ ἡ Μουσικὴ ἡμῶν Σχολή, ἥτις μεθ' ὅλας τὰς ἀντιξοὺς περιστάσεις λειτουργεῖ θαυμασίως, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀτενίζει πᾶς φίλος τοῦ πατρώου ἡμῶν κειμηλίου ἦτοι τῆς Μουσικῆς ἡμῶν, ἀπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ δικαίως ἀπεκδέχεται πᾶς ὁπαδὸς τῆς θείας ταύτης τέχνης καὶ ἐπιστήμης, τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν βελτίωσιν, τὴν τελειοποίησιν αὐτῆς, καὶ ἐπομένως διὰ τῶν δημοδῶν ἡμῶν μελωδιῶν, τοῦ πυρῆνος τούτου τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἑλληνικῆς Σκηνῆς, ἀφοῦ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ μεγαλεπιδόλου τούτου σκοποῦ δὲν ἐπέτρεψεν ὁ ἄδικος καὶ πρόωρος θάνατος τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐκ τῶν δημοδῶν ἡμῶν μελωδιῶν ἐρανισθέντος ἢ μᾶλλον ἀντιγράψαντος μελοποιοῦ τῶν ὄντως ἀριστοτεχνικῶν κωμειδουλλίῶν τῆς δημοφιλοῦς Μαρουλιῶς καὶ ἄλλων, Δ. Κόκκου. Καθὼς δὲ μία μόνον παλάμη δὲν ἐξάγει ἦχον, οὐδὲ μία μόνον πέτρα ἐξάγει ἄλευρον, οὕτω καὶ εἰς οὐδεὶς, εἰς τις, παραδείγματος χάριν, προσήνεγκε τὴν οἰκοδομήσιμον ὕλην, δεύτερος κατεργάζεται τὸ σχέδιον, τρίτος παρασκευάζει τὸ σχῆμα καὶ ἕτερος τελεσιουργεῖ τὴν οἰκοδομήν, πάντων τῶν κτιτόρων συνδραμόντων ὕλικῶς ἢ συμβαλόντων ἠθικῶς. Λαμπρὸν βεβαίως τὸ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Κόκκου παρουσιαζόμενον ἐν τοῖς κωμειδουλλίῳις ἀριστοτεχνικὸν πρόπλασμα· ἐξαίσιον τὸ κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀράμιδος σχέδιον, καὶ ἴσως ἄριστον τὸ ἐκμαγεῖον

καὶ ἔκπαγλον τὸ κατασκεύασμα τῶν ἀτρούτων πολυχρονίων πόνων μου ἐν τῇ ταπεινῇ ἐμοῦ συλλογῇ, ἀλλὰ «δεῖ δὴ χρημιάτων, ὡς ἔφθην εἰπών, καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν θεόντων», ὅτι οὔτε μία χελιδὼν μόνη ἀποτελεῖ ἔαρ, οὔτε εἰς μόνος ἰ ἴθος ἀποτελεῖ οἰκοδομήν, ἔστω καὶ ἀκρογωνιαίος, ἄνευ κινητηρίου δυνάμεως.

Σπεύσωμεν ὅθεν μετὰ ζήλου καὶ πατριάρχαι καὶ ἱεράρχαι καὶ ἐπιστήμονες καὶ ἐρασιτέχναι καὶ καλλιτέχναι, καὶ δὴ καὶ ζάπλουτοι, καὶ προσκομίσωμεν καὶ προσενέγκωμεν καὶ ξύλα, καὶ λίθους καὶ πλίνθους καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαιτουμένην οἰκοδομίσιμον ὕλην τῷ ἀριστοτέκτονι Συλλόγῳ, ὅπως ἀνάλογον καὶ τὸ παραχθισόμενον οὕτως ἔργον ἀπολαύσωμεν, ἐπισύροντες οὕτω τὴν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν τε συνοίκων λαῶν καὶ τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης καὶ ἀποδεικνύοντες ὅτι ἐσμὲν ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, εὐτυχὴς ὄντως λογισθήσομαι, ἐὰν καὶ ἐκ τῶν τῇδε κείκεῖσε ἐρριμμένων καὶ τεθαυμένων λιθαρίων, ἀφ' ὧν ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ἄνευ τινὸς ὑποστηρίξεως, ἄνευ τινὸς βοηθείας καὶ ὑπὸ ζήλου μόνον κινούμενος, ὡς μεταδατικὸν δὲ πτηνὸν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνων τὴν συλλογὴν ταύτην παρήγαγον, ἐάν, λέγω, δυνηθῶ ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον νὰ συντελέσω πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην οἰκοδομήν, καὶ γὰρ ὁ ἐν μουσικοδιδασκάλοις ἐλάχιστος. Τὴν συλλογὴν μου οὖν ταύτην συνιστῶν θερμῶς εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ σεβαστοῦ κοινοῦ, ἀπεκδέχομαι τὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ καὶ δὴ τὴν ἀντίληψιν καὶ τελεσφόρον προστασίαν καὶ ἄμεσον ἀρωγὴν τῶν ταγῶν καὶ λογάδων τοῦ ἡμετέρου Γένους ἐν γένει.

Ἐν τοσούτῳ, διὰ τῶν δημωδῶν τούτων μελωδιῶν, ᾄθονον, νομίζω, ἐπιχεῖται φῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, ὅτι δι' αὐτῶν ὡς ἐν κατόπτρῳ διαφαίνεται ἡ ἐλληνικὴ αὐτῆς καταγωγὴ, ἅτε δὴ καὶ ταύτης συγκειμένης ἐκ τῶν αὐτῶν συστατικῶν ἐξ ὧν καὶ αὗται, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὦσιν ὀθνεῖαι, ὡς ἐκ τῶν κλιμάκων, τῶν φθορῶν, ἡχῶν, συστημάτων, τόνων, φθόγγων, διαστημάτων, μελῶν, γενῶν, χρόνων, ρυθμῶν καὶ τῶν ὀνομασιῶν αὐτῶν φαίνεται. Τὴν ἀναμφήριστον ταύτην ἀλήθειαν καθίστησιν ἀναμφισβήτητον πλέον, καὶ ὁ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἐν Δελφοῖς ἀνακαλυφθεὶς πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνος, ὅστις εἶναι ἡχος χρωμα-

τικός καλούμενος, μέλος Παλατινόν, ὅμοιον κατὰ πολλὸν πρὸς τὸ Ἀσιατικὸν Μακάμ-Χουμαγιούν, ἥτοι μέλος αὐτοκρατορικόν, ὅπερ ταύ-
τόσημον σχεδὸν τοῦ Παλατινοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἰδιάζει πρὸς τὰ ἡμέτερα
κλέψτικα ἥσματα, οἷον τὸ «Τοῖα πουλάικα κάθουνταν» καὶ ὅσα τού-
του παραπλήσια. Τὰς σκέψεις μου δὲ ταύτας ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώ-
σῃ ὁ ζηλωτὴς ὄντως καὶ εὐρωπαϊνῆς φύλης ἀπολαύων κ. Ἄραμς.
Ὅπως δὲ τὰς ὑπὸ πᾶσαν ἐποῦν λαμπρὰς ταύτας μελωδίας κατα-
στήσω ὥς οἷόν τε προσιτὰς τοῖς πᾶσι καὶ ὥς εἰπεῖν κοινὰς, ἐμελού-
ρησα ταύτας διὰ τοῦ ἀπλοῦ ἢ γοργοῦ λεγομένου χρόνου ^Γ συνε-
πτυγμένῳ τῷ τρόπῳ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πολλῶν γοργῶν, συνεπα-
γομένων τὴν δυσκολίαν ἐν τῇ ἐκτελέσει· τοῦτο δὲ συμβαίνει ἰδίᾳ ἐν
ταῖς μελωδίαις τοῦ Συρτοῦ ἢ Κυκλίου λεγομένου χοροῦ, αἵτινές εἰσι
πρὸς τοῦτο ἐπιδεκτικαί, ἡ δὲ ἀμυγῆς αὕτη χρονικὴ ἀγωγὴ, λαμβα-
νομένης πάντοτε τῆς δευτέρας θέσεως ἐν τῇ ᾄρσει κατὰ τὴν ἐκτέ-
λεσιν, ἀποτελεῖ τὸν δίσσημον λεγόμενον ρυθμὸν, εἰς δὲν — εἰρήσθω ἐν
παρόδῳ — ὑπάγονται ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Συρτοῦ χοροῦ, καὶ ἐκ τῶν
εὐρωπαϊκῶν δὲ χορῶν ὁ τῆς Πόλκας, τοῦ Σοτὶς καὶ ἄλλων. Ἐν δὲ
τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἥσμασιν ἰδιάζει ὁ χρόνος οὗτος πρὸς τινα τῶν
εἰρμολογικῶν μελῶν, οἷον· τὸ «Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην» καὶ
ἕτεραί τινα, ὅσα ὑπάγονται καὶ ταῦτα εἰς τὸν Συρτὸν χορὸν, καὶ τὰ
τοιαῦτα μόνον θέον νὰ ψάλλωνται ἐν δισημῷ ρυθμῷ, ἅτε ὄντα ἐπι-
δεκτικὰ πρὸς τὸν ρυθμὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσα ἔχωσιν ἴδιον ρυθμὸν ὥς
εἶναι τὸ «Τῶν μαθητῶν ὁρώντων σε ἀνελήφθης», τὸ «ἐκ τῶν δικαίων
προῆλθεν Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης» καὶ πλεῖστοι ὅσ' ἄλλα, θέον νὰ
ψάλλωνται ἐν μικτῷ ρυθμῷ ἥτοι καὶ ἐκ δισημῶν καὶ ἐκ τρισημῶν
ἀποτελουμένων, ἀναλόγως τῶν ἐπὶ πλέον ἢ ἐπὶ ἔλαττον συλλαβῶν
τῶν τε λέξεων καὶ τῶν μέτρων τοῦ ἤσματος. Τὸ δὲ διὰ τῆς προσθέ-
σεως ἢ ἀφαιρέσεως ἐγγρόνων ὑποστάσεων κατὰ τὸ δοκοῦν τρεπό-
μενον εἰς μόνον τὸν δίσσημον ρυθμὸν μέλος, εἶναι πάντοτε βεβια-
σμένον καὶ ἐστρεβλωμένον, καὶ θέον ν' ἀποφεύγωμεν αὐτὸ παντὶ σθένει.
Καὶ ταῦτα δὲ διὰ βραχέων ἐν παρόδῳ, ὅπως παύσωμεν ἐπιπλέον
δαπανώμενοι ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ἵνα ὦμεν πολλαστοὶ ἐφ' ἃ δεῖ, ἐφ' ὅπερ
καὶ θερμῶς συνιστῶ τοῖς διαφωνοῦσι τὴν συμφωνίαν, ἥτις εἶναι τῆς
ἡμετέρας Μουσικῆς χαρακτηριστικὸν ἰδιάζον, ὥς ἐπίσης καὶ τὸ ποι-

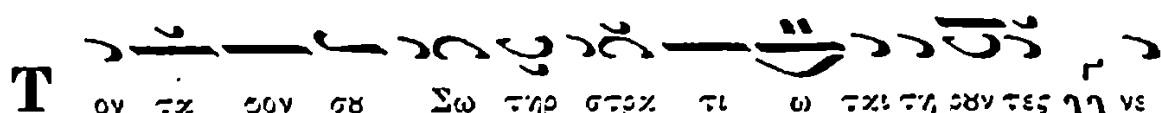
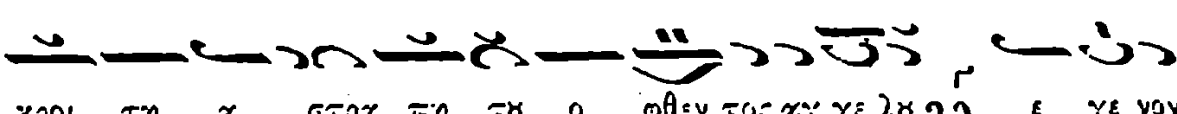
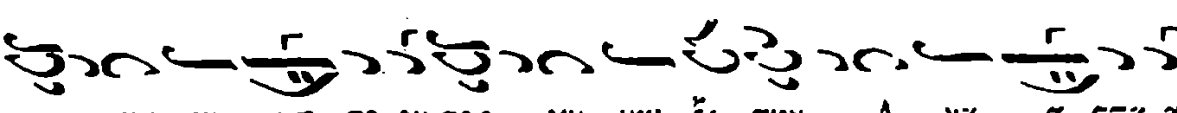
κίλον τοῦ ρυθμοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐν τοῖς διαφόροις τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ὑμνωδίας ἱσμασιν ἀριθύνως δείκνυται ὡς ἔφηθην εἰπων, ὥστε καιρὸς πλεόν νὰ προχωρήσωμεν ἐν πνεύματι ἐπιστήμης καὶ ἀληθείας διὰ κοινῆς προσπάθειας.

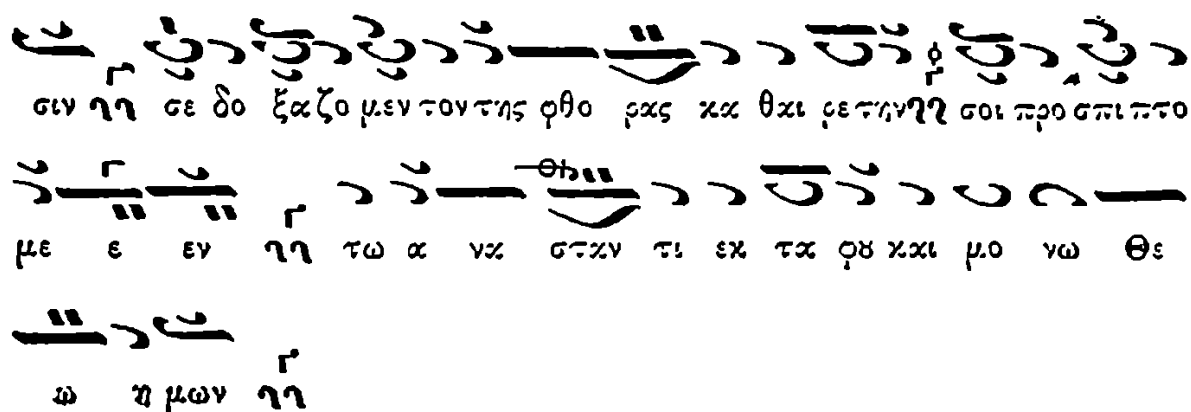
Ἀλλ' αἱ δημιῳδὲς ἡμῶν αὗται μελωδίαι, πλὴν τῆς μουσικῆς ἔχουσι καὶ φιλολογικὴν ἀξίαν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἐννοίας καὶ ὑποθέσεως τῶν ἱσμάτων, ὧν πλεῖστα τυγχάνουσιν ἐξ ἐκείνων διὰ τὰ ὁποῖα πολλὰ ἐτέθησαν διαγωνίσματα καὶ πλεῖστα προσηνέχθησαν βραβεῖα ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, διότι ταῦτα εἶναι ποιητικώτατα καὶ δραματικώτατα, ἅτε βραβευθέντα ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη καὶ ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν υἱῶν μου Με-νελάου Π. Φιλανθίδου (Φιλίντα), καὶ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐποψὴν μόνον τῶν στίχων, ἐνῶ ἡ μουσικὴ αὐτῶν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὑπερέτερα, ἀνάλογον δέον νὰ ἐπισπάσῃται καὶ τὴν ἐπιθρόμβουσιν, ἅτε διδοῦσα ψυχὴν εἰς τὸν ἀψυχὸν λόγον καὶ σώζουσα εἰς τὸ παντελὲς ἀπὸ τῶν ὁδόντων τοῦ πανδαμάτορος χρόνου τοσαῦτα καὶ τηλικοῦτα τιμαλφέστατα τοῦ ἔθνους ἡμῶν κειμήλια, ἀφ' ὧν καὶ δι' ὧν ἐλπίζομεν ν' ἀνεγείρωμεν τὴν τε ἀρχαίαν ἡμῶν Μουσικὴν καὶ τὴν ἐκπεσοῦσαν ὡς εἴρηται ἑλληνικὴν σκηνήν, ὡς καὶ ἅπαντα σχεδὸν τὰ πεπολιτισμένα τῆς Εὐρώπης ἔθνη, ἀπὸ τῶν δημιῳδῶν αὐτῶν ἱσμάτων χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἀρχαίαν Μουσικὴν ἐδυμιούργησαν τοιαύτην, καὶ δι' αὐτῆς ἀνέδειξαν καὶ ἀνύψωσαν τὴν ἐθνικὴν ἑαυτῶν σκηνὴν εἰς περιωπὴν. Μηδεὶς δ' ἀμφιβαλλέτω ὅτι αἱ μὲν μελωδίαι ἀντεγράφησαν μεθ' ὅσης οἶόν τε τῆς ἀκριθείας, ἡ δὲ γραφὴ εἶναι ὅσῳ τὸ δυνατόν ἀμεμπτος κατὰ τοὺς περὶ μελοποιίας κανόνας τοῦθ' ὅπερ συνεπάγεται καὶ τὴν ἀπταιστον καὶ δὴ καὶ εὐκόλον ἐν τῇ ἐκτελέσει ἀπαγγελίαν, τοῦτο δὲ ἀριθύνως καταδείκνυται ἐκ πάσης τῆς ἐν τῷ ταπεινῷ πονήματί μου ὕλης, καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ δισήμου ρυθμοῦ ἀγομένων μελωδιῶν τοῦ Συρτοῦ χοροῦ ὡς καὶ τῶν τοῦ κώμου.

Περαίνων τὸν λόγον, δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ τὸ ἐν ταῖς μελωδίαις ταύταις φαινόμενον, ὅτι πάντοτε σχεδὸν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἤχου ἱσματα, φαίνονται ὅτι παραλλάσσουσι κατὰ τὸ ἦθος, ὁδεύοντα οὕτως, ἄλλο μὲν ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πτώσεως τοῦ ἑαυτοῦ

ἤχου, ἄλλο δὲ ἀπὸ τῆς πλαγίας, ἄλλο ἀπὸ τοῦ ὀξέος φθόγγου, ἄλλο δὲ ἀπὸ τοῦ βαρέως, καθ' ἅπαντα, ὡς ἐρρήθη. τὰ συστήματα καὶ διὰ καὶ τινα ἀπὸ τῆς μέσης πτώσεως· π. ρ. ἀφοῦ ὀδεύσωσιν ἀπὸ τοῦ φθόγγου Πα ἢ ἀπὸ τοῦ Κε, καταλείγουσιν εἰς τὸν Γα, ὡς εἶναι ἡ μελωδία «Ὁ ἔρωτας αἰὶν αἰὶν» καὶ ἡ «Τὴν ὥρα π' ἀξιώνουμαι». Τὰ τοιαῦτα δὲ ἐν τῇ κοσμικῇ ἡμῶν μουσικῇ μέλη πληρέστατα προσιδιάζουσι πρὸς τὰ καθίσματα τὰ ἐν τῷ α'. ἤχῳ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Μουσικῆς, προσόμοια πρὸς τὸ «Τὸν τάφον σου Σωτήρ», ἅτινα ἀντὶ τοῦ φθόγγου ^{—Θ} Δι μετὰ τῆς φθορᾶς τοῦ β'. ἤχου, ἐφ' οὗ συνήθως μελοποιοῦνται καὶ ὀδεύουσιν ἐπὶ τῆς κλίμακας τοῦ β'. ἤχου, ὅπερ φυσικῶς ἀτοπον ἠθέλεν εἶσθαι πολὺ φυσικώτερον καὶ ὀρθότερον, ἢν ἠθέλον ὀδεύει ἐπὶ τοῦ ἑαυτῶν ἤχου ἡτοι τοῦ α'. ἔχοντα ὡς ἀπύχνημα τὴν μίαν πτώσιν τοῦ ἤχου τούτου, ἥτις ἐστὶν ὁ φθόγγος Γα τῆς διατονικῆς κλίμακος. ἀφοῦ πληρέστατα εὐοδοῦται τὸ μέλος, τιθεμένης ἐπὶ τοῦ ἀπνηχήματος ἢ τῆς κλειδὸς ^{—Θ} Γα τῆς δε ^{—Θ} τῆς ἑναρμονίου φθορᾶς, ζητούσης πάντοτε τὸν μὲν ἀνιόντα φθόγγον Δι ^σ ὕφεισιν τὸν δὲ κατιόντα Βου ^ρ δίδεισιν ὡς καὶ τὸν ὀξὺν Ζῶ ^ο ὕφεισιν ἢ ἑναρμόνιον, πρὸς ἀπόδειξιν δὲ παρατίθημι ὧδε τὸ ἐν λόγῳ κάθισμα καὶ μάλιστα μετὰ τῆς πλαγίας πτώσεως τοῦ Γα, ὅς ἐστιν ὁ διατονικὸς βαρὺς Ζω, ἀντὶ τοῦ Νη τῆς τοῦ β'. ἤχου κλίμακος, ἐφ' οὗ πλαγιάζει ἐνίστε τὸ μέλος κατὰ τὴν περίοδον «Σοὶ προσπίπτομεν» ὡς ἔπεται. Ἀπαγγέλλω δὲ τοῦτο κατὰ παραλλαγὴν πρὸς διευκρίνησιν.

Ἦχος μέσος τοῦ α'. ἐκ τοῦ ^{—Θ} Γα.

Τ
ον ς ρον σδ Σω τηρ στρ τι ω τχι τη ρον τες γγ νε

κροι τη α στρ πη τδ ο φθεν τος αγ γε λδ γγ ε γε νον

τα κη ρυ υτ το ον τος γυ νχι ξι την Α νχ α στ α α

Ὡς βλέπει τις τὸ μέλος ὁδεύει ἀπταιστως διὰ τῆς ἐπιθέσεως ἐπὶ τοῦ φθόγγου τῆς ἀπνηχίσεως ^ΘΓα τῆς ὡς εἴρηται ἑναρμονίου φθορᾶς, ἥτις ἐν τῇ ἐξωτερικῇ Μουσικῇ Χησσάρ καλουμένη καὶ τιθεμένη ἐπὶ τοῦ φθόγγου Γα ἐκτελεῖ τὸν ἦχον α'. ἡ μακάμ Σεπὰ ἡ Σαπαχί, ὅστις ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ δηλοῦται, ἰδιάζει εἰς τὰ ἐωθινὰ ἢ πρωῒνὰ μέλη· ἐπὶ δὲ τοῦ φθόγγου ^ΘΚε τιθεμένη ἐκτελεῖ τὸ ἦθος Χησσάρ, ὅπερ εἶναι κλάδος τοῦ ^λα'. ἦχου, οὗ λήγοντος ἐπὶ τῆς πλαγίας ἑαυτοῦ πτώστως, ἥτις ἐστὶν ὁ φθόγγος Πα, ζητεῖ ὁδεύων ἐπὶ τοῦ ^ρΓα τὴν ἄλλην ἑναρμόνιον φθοράν, ἥτις ἐπὶ τοῦ ^ρΖω τιθεμένη, ἀπεικάζει τὸ ἦθος ἀτζέμ, ἐφ' ᾧ καὶ οὕτω καλεῖται ἡ φθορὰ αὕτη καὶ ἐκτελεῖ οὕτω τὸ ἦθος πουσελίκ, ὅπερ ἐστὶν οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἑλαττον ἢ ὁ εὐρωπαϊκὸς ἦχος Minore (ἐλάσσων), ἔλκουσα τὸν φθόγγον Βου ἔγγιστα τοῦ ^ρΓα ἐφ' οὗ ἡ φθορὰ αὕτη. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ φθορὰ τοῦ ^ρσ ἀτζέμ τιθεμένη ἐπὶ τοῦ Βου ὠθεῖ αὐτὸν πρὸς τὸν φθόγγον Πα, ὅστις ἄτε δεσπόζων μένει ἀκίνητος καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας περιστάσεις καὶ τότε ἐκτελεῖ τὸ ἄλλο ἦθος τοῦ ^λα'. ἦχου, ὅπερ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ μουσικῇ λέγεται μακάμ Κιουρδί.

Περὶ δὲ τῶν μελωδιῶν τοῦ δ'. ἦχου, τί ἂν εἴπη τις; αὐται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁδεύουσιν ἐπὶ τοῦ φθόγγου Βου καὶ ἀπεικάζουσι τὸ ἰδίωμα τοῦ ἦχου τούτου, ὅπερ λέγεται ἦχος, καλεῖται καὶ ἰδιάζει ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ᾠσμασιν εἰς τὰ σύντομα εἰρμολογικὰ ἐν γένει καὶ τὰς ἀργὰς καταβασίας ἰδίᾳ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πλεῖσται μελωδίαὶ ἀπὸ τοῦ φθόγγου Δι ἀρχόμεναι καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀναπνέουσαι καὶ τοιαῦται εἶναι ἡ «Δώδεκα χρόνου κορίτσι», ἡ «Δὲν ἡμπορῶ Ἐ-

ρηνάκι μου», πολὺ προσόμοιος τῇ Δοξολογίᾳ τοῦ Σταυροῦ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, πρὸς δὲ «Ἡ ἀγάπ' εἶναι καρφίδα». ὥς καὶ ἡ «Κὶν' ἀηδονάκι μου γιὰλὸ» κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ καὶ κατὰ τὸ δευτέρον ἥμισυ Βου. Ἡ τοιαύτη ποικιλία κατὰ μεῖζονα λόγον παρατηρεῖται ἐν τῷ π α'. ἥχῳ, ὅστις ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐν πολλοῖς ὁδεύει κατὰ τὸ τροχαϊκὸν σύστημα καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ πεντάχορδον, ἀπηχεῖται ἐν ἄλλοις μὲν καὶ καταλήγει εἰς τὸν Κε ὥς τὰ εἰρημολογικὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας καὶ τοιαῦται εἶναι αἱ πλεῖσται τῶν μελωδιῶν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀπηχεῖται, ὁδεύει καὶ καταλήγει ἐπὶ τὴν πλαγίαν πτῶσιν τοῦ ἥχου, ἥτοι τοῦ φθόγγου Πα ὥς καὶ αἱ καταβάσεις τοῦ α'. ἥχου, ἀλλ' ἐν τισι νομίζει τις ὅτι ψάλλει τὰ στιχηρὰ τοῦ π α'. ἥχου καταλήγοντα ἐν τέλει εἰς τὸν Δι ὥς ἡ «Θεοί, ἀστέρες φωτεροί» καὶ ἐν ἄλλοις ὁδεύει ἐπὶ τοῦ Ζω, τοῦ Δι καὶ τοῦ Κε καὶ καταλήγει εἰς τὸν Πα ὥς «Τὸ καραβάκι σανταλένιο» καὶ ὅη καὶ ἐν τισιν ὁδεύει ἐπὶ τοῦ Κε, τοῦ Δι καὶ χρωματικῶς ἐπὶ τοῦ Πα καὶ καταλήγει ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ κάτω χ βαρέως η (122) πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ Minor οὐδυνόντων, ὧν τινα ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν διαλέξει ἐξετελέσαμεν. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἡ ποικιλία αὕτη παρατηρεῖται καθ' ὅλους τοὺς ἥχους καὶ διὰ καὶ κατὰ τὸν π β'. οὗτινος αἱ μελωδίαὶ ὁδεύουσι καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸν Νη ἢ Πα χρωματικῶς πάντοτε, οἷον : «Ἐχετε γειά». Παραπλήσια δὲ ἀπαντῶσι καὶ ἐν ταῖς τοῦ π εἰς ἥχου μελωδίαις, ὥς ἡ εὐμένεια ὑμῶν ἐπιτρεψάτω μοι νὰ ἐκτελέσω, σὶν ταῖς ἄνω εἰρημέναις πάσαις, ἐν αἷς οὐκ ἀμιυδρὸν φῶς ἐπιχεῖται ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐπὶ τῆς πατρῴας ἡμῶν ἐν γένει Μουσικῆς, ἥς τὸν ἀκένωτον πλοῦτον ἐξαίρουσι τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα ταῦτα ἰδιώματα, ὁμοιόμορφα καθ' ὅλα πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, ὑπὲρ ἥς ἐκ καθήκοντος δεόν νὰ ὑπεραμυνώμεθα πάντες πάντοτε καὶ ἐν πασιν, ὅτι «εἰς οἶωνός ἀριστος ἀμύνεσθαι περὶ ταύτης».

Πέτρος Γ. Φιλανθίδης